

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Олы Солтан авыл җирлеге Советы

КАРАР № 3

Олы Солтан авылы

2017 елның 14 апреле

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проекты турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы федераль законының 14, 28 маддәләре, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законының 15, 20 маддәләре, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге Уставының 5,19,33 маддәләре нигезендә, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге Советы **КАРАР БИРӘ**:

1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының Олы Солтан авыл җирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проекты беренче укылышта кабул итәргә һәм аны халык алдында ачык тыңлауларга чыгарырга.

2. Расларга:

2 кушымта нигезендә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының Олы Солтан авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча гражданның тәкъдимнән исәпкә алу тәртибен;

3 нче кушымта нигезендә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының Олы Солтан авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча ачык тыңлаулар үткөрү тәртибен.

3. Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча керүче тәкъдимнән исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча түбәндәге составта оештыру комитетын (алга таба-оештыру комитеты) төзәргә:

Сөнгатуллин Рафис Равил улы – Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге Башлыгы, эшче төркем рәисе;

Валиуллин Расих Вакиф улы – Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уракчы авыл җирлеге депутаты, оештыру комитеты әгъзасы.

Мингалиев Рөстәм Рәшит улы – Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлегенң депутаты, оештыру комитеты әгъзасы;

4. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча ачык (гавами) тыңлауларны 2017 елның 30 апреле көнне 11.00 сәгатькә түбәндәге адрес буенча билгеләргә: ТР, Балык Бистәсе районы, Олы Солтан авылы, Р.Шарафеева урамы, 12 йорт.

5. Оештыру комитетына Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл жирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча ачык тыңлауларда әйтелгән һәм аның буенча фикер алышу барышында кергән тәкъдимнәргә исәпкә алып, карар проектын эшләп бетерергә һәм икенче укылышта кабул итү өчен Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл жирлеге Советы каравына кертүне тәмин итәргә.

6. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл жирлегенә Татарстан Республикасы, Балык Бистәсе районы, Олы Солтан авылы, Р. Шәрәфеев урамы, 12 нче йорт, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының <http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru>. веб-адресы буенча “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәгә рәсми сайтында һәм <http://pravo.tatarstan.ru>. веб-адресы буенча “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәгә “Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталы”нда урнаштырырга.

7. Карарның үтәлешенә контрольлек итүне үземнән җаваплылыкта калдырам.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Олы Солтан авыл жирлеге башлыгы

Р.Р.Сөнгатуллин

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл жирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проекты турында

I. Гомуми нигезләмәләр

1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл жирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре (алга таба – Кагыйдәләр) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлдәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Россия Федерациясенң, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл жирлеге Уставы нигезендә, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының Олы Солтан авыл жирлеге территориясендә төзекләндерү объектларын чиста һәм тәртиптә тотуга бердәм таләпләр билгеләү, төзекләндерү дәрәжәсен күтәрү максатларында эшләнде.

1.2. Әлеге кагыйдәләр Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының «Олы Солтан авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенң (алга таба-жирлек) территориясендә гамәлдә һәм барлык физик һәм юридик затлар тарафыннан оештыру – хокукый формасына бәйсез рәвештә үтәлгә тиеш.

1.3. Әлеге кагыйдәләр билгелиләр:

1) Биналарның (торак йортларны да кертеп), алар урнашкан жир кишәрлекләрен, бина һәм корылмаларның фасадлары һәм коймаларының тышкы кыяфәте карап тотуга тиешле таләпләр;

2) төзекләндерү эшләре исемлеге һәм аларны вакытлыча башкару;

3) жирлек территориясен төзекләндерүне оештыруга (урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урам атамалары һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тотуны да кертеп) таләпләр.

1.4. Жирлек территориясен төзекләндерү өлкәсендәге эшчәнлекне координацияләү һәм методик тәэмин итү, жирлекнең торак пунктлары территориясен жыештыру һәм санитар карап тоту, чисталыкны һәм тәртипне саклау буенча эшләргә координацияләү жирлекнең башкарма комитетына йөкләнә.

II. Төп төшенчәләр

Әлеге Кагыйдәләргә тормышка ашыру максатыннан түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

жирлек территориясен төзеклэндерү-бу кагыйдэләр белән каралган территорияне карап тоту чаралары комплексы, шулай ук төзеклэндерү объектларын проектлау һәм урнаштыру буенча гражданның яшәү шартларын тәмин итү һәм уңайлылыгын арттыруга, территориянең санитария һәм эстетик торышын яхшыртуга һәм яхшыртуга юнәлдерелгән;

ташлап калдырылган транспорт – милекче тарафыннан алты ай һәм аннан да күбрәк вакытка калдырылган, башка затларга (бикләнмәгән ишекләр булмау, ишекләргә бикләп куя алмау һ. б.), шулай ук билгеләнеше буенча файдалана алмау билгеләре булган хәлдә (төшерелгән тәгәрмәчләр, тәгәрмәчләр яки башка конструктив детальләр булмау һәм башкалар), һәм шул ук вакытта гомуми файдалану урыннарында (йорт яны территорияләрендә), транспорт чараларын саклау өчен каралмаган (транспорт чараларын урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш) йә транспорт чараларын (парковкаларны, парковка урыннарын, түләүле автостоянкаларны, гаражлардан яки техниканы саклау өчен билгеләнгән башка биналардан тыш) урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннарда озак вакыт (алты ай һәм аннан да күбрәк) һәм жәяүлеләр йөрүгә, йөрүгә, территория жыештыруга, автомашиналарны йөртүгә комачаулый торган ашыгыч хезмәтләр, башка махсус транспорт, подъездларга чүп жыю машиналары, чүп-чар контейнерларына һәм (яки) элге кагыйдэләр таләпләрен бозып урнаштырылган. Ташландык транспорт чарасы автомобильләр йөртүгә, жәяүлеләр үтүгә, территорияне жыештыруга, ашыгыч хезмәт автомашиналарын, башка махсус транспорт, подъездларны чүп-чар контейнерларына чүп-чар жыю машиналарын йөртүгә, шулай ук потенциалы Террорчылык Куркынычын бетерү максатларында билгеләнгән тәртиптә эвакуацияләнергә тиеш;

төзеклэндерү буенча эшчәнлек алып барыла торган жирлек территориясе - территориясен төзеклэндерү объектлары: мәйданчыклар, ишегаллары, кварталлар, функциональ-планлаштыру берәмлекләре, шулай ук бердәм шәһәр төзелеше регламентациясе (саклау зоналары) яки визуаль-киңлек кабул итү принцибы буенча бүлөп бирелә торган территорияләр (төзелеш мәйданы, якындагы территория һәм төзелеш белән урамы), жирлекнең башка территорияләре;

төзеклэндерүне торгызу-юлның, хужалык йөреше, тротуарның бөтен киңлегә буенча асфальт катламын сыйфатлы торгызуны, бордюр ташын кире кайтаруны, туфракның уңдырышлы катламын торгызуны, тырма астында газоннарны ремонтлауны һәм бозылган яшел үсентеләр утыртуны, реклама конструкцияләрен һәм төзеклэндерүнең башка элементларын торгызуны үз эченә алган эшләр комплексы;

газон-махсус сайланган үләннәр орлыгы чәчү өчен ясалган үлән каплавы, утырту өчен фон, парк корылмалары һәм компшәфт композициясенә мөстәкыйль элемент, шулай ук табигый үлән үсемлекләре;

йорт хужасы-ишегалды корылмалары булган шәхси торак йорт һәм бу йорт урнашкан жир участогы;

ишегалды корылмалары-жир кишәрлегендә урнашкан вакытлыча ярдәмче корылмалар (базлар, сарайлар һ. б.);

йорт билгеләре-аншлаг (урам атамасы, мәйданы, проспект күрсәткече), номер билгесе (йорт һәм корпус номеры күрсәткече), подъезд һәм фатирлар номеры күрсәткече, флаг тотучылар, истәлекләр такталары, янғын гидранты күрсәткече,

грунт геодезия билгеләре күрсәткече, магистраль һәм су челтәре кое камералары күрсәткечләре, жир асты газүткәргеч корылмалары күрсәткече;

яшел үсентеләр-табигый һәм ясалма агач-куак һәм үләнле үсемлекләр жыелмасы (парклар, урманнар, аеруча сакланган табигый территорияләр, бульварлар, скверлар, бакчалар, газоннар, чәчәкләр, шулай ук аерым агачлар һәм куаклар);

жир участогы-күчемсез милек, ул Жир өслегенә бер өлеше һәм аны индивидуаль билгеле бер әйбер итеп билгеләргә мөмкинлек бирүче үзенчәлекләргә ия;

жир эшләре-жирлек территориясен казу, грунт жәю, камилләштерелгән яки жир асты өслеген бозу яисә юлларны һәм тротуарларны камилләштерү (жәю) белән бәйле эшләр;

инженерлык коммуникацияләре-инженерлык-техник тәмин итү челтәрләре: суүткәргеч, канализация, жылыту, торбаүткәргечләр, электр линияләре, элемент линияләре һәм жирлек территориясендә салына торган яисә салына торган башка инженерлык корылмалары;

яңгыр канализациясе (яңгыр канализациясе) - үзе арасында технологик бәйләнгән инженер корылмалары комплексы (чутлар, яңгыр яудыручылар, лотоклар һәм торбалар), өске (яңгыр, кар), су сибү һәм дренаж суларын ташу өчен билгеләнгән;

кече архитектура формалары-монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү жайланмалары, су жайланмалары, жирлек территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник жиһазлар;

тышкы яктырту-тәүлекнең караңгы вакытында магистральләренә, урамнарны, мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, ишегалларын һәм жәяүлеләр юлларын яктырту өчен билгеләнгән элементлар жыелмасы;

яшелләндерү - жирлек тирәлеген үсемлек компонентларын актив файдаланып формалаштыруны тәмин итә торган территорияне төзекләндерү һәм андшафтлы оештыру элементы, шулай ук инженерлык эзерлегенә төрле төрләре (вертикаль планлаштыру, терраслаштыру, кронирование һ. б.) буенча эшләр башкаруга һәм яшелләндерелгән территорияләренә төзекләндерүгә бәйле комплекслы процесс: турыдан-туры агачлар утырту, шул исәптән зур үлчәмнәр, куаклар утырту, үләнле компонентлар булдыру газоннар, чәчәк түтәлләре, махсус бакча жайланмалары һ. б.;

махсуслаштырылган оешмалар- төзелгән муниципаль контрактлар нигезендә жирлек территориясен төзекләндерү өлкәсендә махсус эшчәнлек алып баручы төрле оештыру - хокукый формадагы юридик затлар;

территорияләренә эчтәлеге-биналарның, корылмаларның, кече архитектура формаларының, киртәләренә, төзелеш мәйданчыкларының, яшел утыртмаларның, жир асты инженерлык коммуникацияләренә һәм аларның конструктив элементларының, жир кишәрлегендә урнашкан транспорт инфраструктурасы объектларының фасадларын вакытында ремонтлау һәм карап тоту белән бәйле чаралар комплексы;

жирле әһәмияттәге юлларны карап тоту - транспорт-эксплуатация халәте, юл корылмалары, юлларны комплекслы төзекләндерү элементлары сакланып калган эшләр комплексы;

территорияләренә жыештыру-житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны махсус билгеләнгән урынга жыю, чыгару белән бәйле эшчәнлек

төрө, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлтелгән башка чаралар;

йорт яны территориясе – күпфатирлы торак бина янындагы жир участогы, аңа яшелләндерү элементлары, керү юллары, йортка керү юллары, әлеге йортта яшәүчеләр өчен мәйданчыklar (балалар, спорт, ял өчен, контейнерлар, этләрне йөртү өчен) һәм йортны эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән башка объектлар керә;

якын-тирә территория - бина, корылма, койма, төзелеш мәйданчыгы, сәүдә, реклама объектлары, бирелгән жир участогы чикләре, шулай ук милектә, файдалануда булган башка объектлар территориясе;

фасад-бинаның тышкы ягы (төп, ян ягы, ишегалды). Бинаның төп фасады жирлек территорияләреннән иң күренүчән зонага ия, кагыйдә буларак, магистраль һәм/яки башка урамнар ягыннан кабул итүгә юнәлдерелгән;

тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы (билге) - оешманың урнашу урынында һәм (яисә) турыдан-туры товарны сату, хезмәт күрсәтү урынында урнаштырыла торган мәгълүмат конструкциясе булып торучы төзекләндерү элементы, кулланучыларга мәгълүмат житкерү өчен биналарны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында, аның күрсәтмәсе «кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законы, ягъни фирма исеме турында мәгълүмат (оешманың исеме, урнашу урыны (адресы) һәм эш режимы, шулай ук мәгълүмат булган, бу закон көченә куярга тиеш яки гадәти эш әйләнеше нигезендә урнаштырыла һәм реклама белән бәйлә максатларга омтылмый. «Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары» һәм «ачык мәгълүмат чарасы» төшенчәләре охшаш;

бина-жир өсте һәм (яки) жир асты өлешләре булган күләмле төзелеш системасы булган, биналар, инженер-техник тәэмин итү челтәрләре һәм инженер-техник тәэмин итү системалары һәм кешеләр яшәве һәм (яки) эшчәнлеге, житештерү урнаштыру, продукция саклау яки хайваннарны тоту өчен билгеләнгән төзелеш нәтижәсе;

стационар булмаган сәүдә объекты-вакытлыча корылма яки вакытлыча корылма булган, инженерлык-техник тәэминат челтәрләренә тоташу (технологик тоташтыру) булуга яки булмауга, шул исәптән күчмә корылмага карамастан, жир участогы белән ныклы бәйләнештә булмаган сәүдә объекты.

III. Эксплуатация объектов благоустройства

3.1. Территорияне чистарту

3.1.1. Беркетелгән территорияләрне карап тоту һәм жыештыру өчен җаваплы затлар (алга таба - җаваплы затлар) – гражданнар, вазыйфаи һәм юридик затлар, жир кишәрлекләренен, биналарның, корылмаларның һәм ясалма корылмаларның, жир асты һәм жир өсте инженерлык коммуникацияләренен, аларның конструктив элементларының һәм инженерлык белән тәэмин итү объектларының милекчеләре һәм (яки) хужалары һәм хужалары булган шәхси эшмәкәрләр, шулай ук юридик затлар, төзелгән шартнамәләр нигезендә территорияләрне карап тоту һәм жыештыру эшләрен башкаручылар.

Физик һәм юридик затлар, оештыру-хокук формаларына бәйсез рәвештә, милек хокукында үзе карамаган жир кишәрлеген, башка төрле әйбер яисә мәжбүри хокукны (алга таба - жир кишәрлекләрен хокукка ия булучылар), шулай ук милек хокукында булган биналарны, корылмаларны, гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә карап тотуны һәм жыештыруны гамәлгә ашырырга тиеш, мөстәкыйль яки махсус оешмаларны үз акчаларына жәлеп итү аша.

Әгәр дә бина, корылма милек хокукында яки башка төрле әйбер яисә мәжбүри хокукта берничә затка караса, жыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы өлешкә яки күчәмсез милек объектына бүтән хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Төрле затларга караган берничә бина, корылма булса, территорияне карап тоту һәм жыештыру чикләре яклар килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаганда, жыештырылырга тиешле территория барлык биналарның, корылмаларның милекчеләре яки башка хужалары (кулланучылары) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яки юридик зат карамагындагы жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, хужалык карамагындагы жир участогының факттагы чиге буенча жыештырылырга тиеш.

Әгәр дә бина, структура милек хокукында яки башка әйбер яки мәжбүри хокуклы булса, фасад эчтәлеген яклар килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаганда, фасадны тоту милек хокукында яки башка күчәмсез милек объектына булган өлешкә пропорциональ рәвештә башкарыла.

Башка территорияләргә жыештыруны жирлек башкарма комитеты тарафыннан махсуслаштырылган оешма белән жирлек бюджетында бу максатларга каралган акчалар чикләрендә алып барыла.

3.1.2. Гражданныр (индивидуаль торак йортлар хужалары), күпфатирлы йортлар белән идарә итүче идарәче оешмалар, хосусый эшмәкәрләр, жирлек территориясендә эшчәнлек алып баручы юридик затлар калдыклар жыю өчен түбәндәге объектларга каты һәм зур габаритлы калдыклар жыялар:

а) чүп-чар кабул итү камерасына урнаштырылган контейнерлар;

б) жиһазландырылган майданчыкларда урнаштырылган контейнерлар (шул исәптән калдыкларны төрләргә (текстиль, кәгазь, пыяла, пластмасса, полимер, азык-төлек, сортланмый торган калдыклар) бүлгәндә;

в) зур калдыклар өчен махсус контейнерлар (бункерлар) яки майданчыклар;

г) жиһазландырылган майданчыкларда урнаштырылган бункерлар;

д) билгеләнгән график буенча йә чакыру буенча, Шартнамәдә каралган очракларда һәм әлеге Тәртип белән билгеләнгән очракларда эшләүче махсус автотранспорт;

е) чүп савытлары;

ж) киләчәктә калдыкларны чыгару өчен вакытлыча туплау урыннары.

3.1.3. Каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыралар:

- күпфатирлы йортлардан-калдыклар белән эш итү өлкәсендә билгеләнгән тәртиптә эшчәнлек алып баручы юридик яисә физик затлар;

- индивидуаль торак йортлардан-мөстәкыйль йә калдыклар белән эш итү өлкәсендә билгеләнгән тәртиптә эшчәнлек башкаручы юридик яки физик зат белән килешү буенча торак йорт хужалары;

- гомуми файдаланудагы территорияләрден һәм калдыкларны вакытлыча туплау урыннарыннан-калдыклар белән эш итү өлкәсендә билгеләнгән тәртиптә эшчәнлек алып баручы юридик яисә физик затлар;

- башка территорияләрден-табигатьне саклау һәм санитария таләпләрен үтәү шарты белән яки калдыклар белән эш итү өлкәсендә билгеләнгән тәртиптә эшчәнлек башкаручы юридик яки физик зат белән шартнамә буенча әлеге территорияләреннән шәхси эшмәкәрләре, юридик затлары, хокук ияләре мөстәкыйль рәвештә.

3.1.4. Каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны мөстәкыйль чыгару калдыкларны сортлау буенча махсуслаштырылган оешмаларга яки калдыкларны урнаштыру объектларына башкарыла.

Ремонт вакытында барлыкка килгән калдыкларны чыгару бу ремонтны үзләре ясаган затлар тарафыннан моның өчен махсус билгеләнгән урынга башкарыла.

Ремонт вакытында барлыкка килгән калдыкларны вакытлыча саклау урыннарына туплау тыела.

3.1.5. Физик һәм юридик затларны житештерү һәм куллану калдыкларын жыю өчен калдыкларны вакытлыча саклау урыннары оештырыла һәм аларны жыештыру һәм техник хезмәт күрсәтү башкарыла. Каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым жыю) һәм ташу эшчәнлеген оештыруда катнашу жирлекнен башкарма комитетына йөкләнә.

3.1.6. Урамнарны, майданнарны, һәм башка жәмәгать урыннарын житештерү һәм куллану калдыкларын вакытлыча саклау өчен махсус билгеләнгән кечкенә савытлар (контейнерлар, чүп савытлары, бакилар) билгеләнә.

Житештерү һәм куллану калдыкларын вакытлыча саклау өчен савытларны урнаштыру һәм аларны чистарту тиешле территорияләргә тиешле тәртиптә жыештыру өчен җаваплы затлар тарафыннан башкарыла.

Урналар (танклар) төзек һәм пөхтә хәлдә булырга тиеш, иртә белән чистарту вакытында вакыт-вакыт юбылырга тиеш, алар буялырга һәм житештерү һәм куллану калдыкларын чыгаручы хужаның реквизитлары белән билгеле булырга тиеш.

3.1.7. Контейнерлардан чүп ташу транспортына төшкәндә төшөп калган житештерү һәм куллану калдыкларын контейнер майданыннан чыгару калдыкларны чыгаручы оешма хезмәткәрләргә тарафыннан башкарыла.

3.1.8. Күпфатирлы йортларда урнаштырылган сәүдә оешмалары һәм башка торак булмаган биналардан файдаланучылар өчен ачык территориядә йорт салу рөхсәт ителми.

3.1.9. Күпфатирлы йортлар белән идарә итүче идарәче оешмалар, контейнерларның яисә контейнер майданчыкларының башка хужалары калдыкларны чыгаруны оештыруны һәм калдыкларны чыгару графигының үтәлешен контрольдә тотуны, контейнер майданчыгын вакытында жыештыруны, территорияне тулыландырмыйча һәм чүпләмичә контейнерларның төзек хәлдә тотылуын, контейнерларга иреккә керү мөмкинлеген тәэмин итәләр һәм юридик яисә физик затларга үз функцияләрен тормышка ашыруда булышалар. калдыклар белән тиешле тәртиптә эш итү.

3.1.10. Калдыкларны чыгару ташу вакытында аларны югалту, авария хәлен булдыру, ташыла торган калдыклар кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә зыян китерү мөмкинлеген булдырмый торган ысуллар белән башкарылырга тиеш.

3.1.11. Төнлә жыештырганда шау-шуны кисәтүче чаралар күрергә кирәк.

- 3.1.12 автобус тукталышларын жыештыру һәм чистартуны әлеге тукталышлар урнашкан урам территорияләрен жыештыру бурычы булган оешмалар башкара.
- 3.1.13. Сулык алу колонкаларының тиешле санитар-техник торышында эксплуатацияләү һәм карап тоту, шул исәптән аларны чүп-чардан, боздан һәм кардан чистарту, шулай ук аларга куркынычсыз якин килүләргә тәмин итү колонкалары булган оешмаларга йөкләнә.
- 3.1.14. Базар территориясен чистарту һәм жыештыру эшен оештыру гамәлдәге санитария нормалары һәм базарларда сүдә кагыйдәләре нигезендә базар администрацияләренә йөкләнә.
- 3.1.15. Скверларны һәм тротуарларны, юлларны һәм газоннарны карап тоту һәм жыештыру жирлекнең башкарма комитеты белән килешү нигезендә жирлек бюджетында каралган акчалар хисабына торак пунктларны яшелләндерү буенча махсулаштырылган оешмалар тарафыннан башкарыла.
- 3.1.16. Канализацияләре булмаган торак биналарда, эре әйберләргә чокырга әлгүенә комачаулы торган, стеналары һәм рәшәткәләре булган, бәдрәф һәм юндыру пычракларын бергә жыю өчен, ишелү чокырлары каралырга тиеш. Кую жайланмалары кую, йортлар һәм урамнар территориясенә тазарту, житештерү һәм куллану калдыкларын урам юлларына чыгару тыела.
- 3.1.17. Сыек нәжесләр килешүләргә яки бер тапкыр бирелә торган гаризалар буенча махсус транспорты булган яки мөстәкыйль рәвештә билгеләнгән тәртиптә чыгарылырга тиеш.
- 3.1.18. Бина милекчеләренә подъездларны турыдан-туры чүп-чар жыючыларга һәм ишү чокырларына тәмин итәргә кирәк.
- 3.1.19. 3.1.1 пунктта күрсәтелгән затларга су агып төшүче чокырларны, лотокларны, торбаларны, өслек һәм жир өсте суларын ишегалларынан чыгару өчен билгеләнгән дренажларны чистарту һәм жыештыру киңәш ителә. чын кагыйдәләр.
- 3.1.20. Суны тротуарларга, газоннарга, юлның машиналар йөри торган өлешенә агызу рөхсәт ителергә тиеш түгел, ә авария эшләрен башкарганда су агызу бары тик махсус отводлар яки шланглар буенча гына коммуникацияләргә хужалары белән килештереп һәм ташландык суларны агызу буенча эш чыгымнарын каплау белән рөхсәт ителә.
- 3.1.21. Көнкүреш калдыклары һәм чүп-чар жыю өчен контейнерлар һәм башка контейнерлар көн саен бушатылырга һәм бушатылырга тиеш.
- 3.1.22. Электр тапшыру линияләрен, газ, суүткәргеч һәм жылылык челтәрләрен урнаштыру һәм эксплуатацияләү өчен бүлеп бирелгән территорияләргә жыештыру һәм чистарту күрсәтелгән челтәрләргә һәм электр тапшыру линияләрен эксплуатацияләүче оешмалар көче һәм чаралары белән башкарыла. Әлеге пунктта күрсәтелгән челтәрләр хужасыз булса, территорияләргә жыештырырга һәм чистартырга хужасыз мөлкәтне саклау һәм эксплуатацияләү турында килешү төзелгән оешмалар башкарыла.
- 3.1.23. Күзәтү коеларын, жир асты коммуникацияләрен чистартканда, пычраклыкны чистарту эшләргә белән шөгыйльләнгүче оешмаларның көче белән шунда ук махсус савытка салырга кирәк. Урамнарның йөрү өлешенә, тротуарларга һәм газоннарга пычраклыклар складлау тыела.
- 3.1.24. Урамнарда юл хәрәкәтенә комачаулаучы ташландык әйберләр жыю әлеге объектларга хезмәт күрсәтүче оешмаларга йөкләнә.

3.1.25. Жирлек башкарма комитеты Гражданнарны жирлек территориясен жыештыру, төзеклэндерү һәм яшеллэндерү эшләрэн башкару өчен ирекле рәвештә жәлеп итәргә хокуклы.

Урып-жыю, төзеклэндерү һәм жирлек территориясен яшеллэндерү буенча эшләрне башкаруга жирлекнең балигы булган хезмәткә сәләтле кешеләр төп эштән яки укудан буш вакытларында өч айга бер тапкыр гына жәлеп ителергә мөмкин. Шулай ук вакытта жирлек территориясен жыештыру, төзеклэндерү һәм яшеллэндерү буенча эшләрнең озынлыгы дүрт сәгатәтән артык тәшкил итә алмый.

Жирлек территориясен чистарту, төзеклэндерү һәм яшеллэндерү эшләрэн башкаруга гражданнарны жәлеп итү жирлек башкарма комитеты карары нигезендә башкарыла.

3.2. Язгы-жәйге чорда территорияне жыештыру үзенчәлекләре

3.2.1. Территорияне язгы-жәйге жыештыру 15 апрельдән 15 октябргә кадәр башкарыла һәм урамнарны, тротуарларны, мәйданнарны юу, су сибү күздә тотыла. Климат шартларына карап, жирлек башкарма комитеты карары белән язгы-жәйге урып-жыю чоры үзгәртелергә мөмкин.

3.2.2. Яшел үсентеләрне һәм газоннарны юу һәм сугару оешмалар һәм бина милекчеләре көчә белән башкарыла.

3.3. Особенности уборки территории в осенне-зимний период

3.3.1. Көзге-кышкы жыештыру 15 октябрдән 15 апрельгә кадәр башкарыла һәм чүп-чар, кар һәм боз, пычрак жыештырыла, урамнарда хлоридлар кушып ком сибелә.

Климат шартларына карап, жирлек башкарма комитеты карары белән көзге-кышкы урып-жыю чоры үзгәртелергә мөмкин.

3.3.2. Барлык урамнарда, мәйданнарда, яр буйларында һәм скверларда яңа яуган кар салу рәхсәт ителә.

3.3.3. Урамның киңлегенә һәм аның хәрәкәт характерына карап, валларны юлның ике ягына яисә тротуар буйлап кирәкле юллар һәм юллар калдырып, бер ягына урнаштырырга кирәк.

3.3.4. Хлоридлар белән ком сибү, гадәттә, кар башыннан яки бозлык башланганнан ук башларга тиеш.

3.3.5. Биналарның милекчеләре һәм башка хокук ияләре, шулай ук идарәче оешмалар тарафыннан күпфатирлы йортлар белән идарә иткәндә түбәләрне кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән вакытында чистарту оештырылырга тиеш. Жәяүлеләр зонасына караган якларда түбәләрне кардан чистарту участкаларны киртәләү һәм барлык кирәкле чаралар күрү белән башкарылырга тиеш (кизү торучыларны билгеләү, биеклектә эшләүче затларны иминиятләштерү жиһазлары белән тәэмин итү) һәм тәүлекнең якты вакытында гына. Түбәнең калган нурларынан кар ташлау, шулай ук ясы түбәләр ишегалды территорияләренә чыгарылырга тиеш. Түбәдән жәяүлеләр юлына ташланган, жәмәгать транспортын көтү тукталышы, юл өлеше кар һәм боз шунда ук чистартылырга тиеш.

3.3.6. Кар һәм боз ташлаганда, боз сөңгеләрен әйләндергәндә, түбәдәге ремонт һәм башка эшләр башкарганда, агачларны һәм куакларны, һава электр белән тәэмин итү, яктырту һәм элемент линияләрен, юл билгеләрен, юл светофорларын, юл киртәләрен һәм юл жайланмаларын, жәмәгать транспортын көтү павильоннарын, декоратив бизәкләү һәм биналарның инженерлык элементларын саклауны тәэмин

итүче чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар бозылган очракта, алар түбәнә чистарткан һәм зыян китергән зат хисабына торгызылырга тиеш.

3.3.7. Кар махсус су агызылган урыннарда гына чыгарыла.

Кар ташлау урыннары уңайлы подъездлар белән тәэмин ителә, карны складлау өчен кирәкле механизмнар.

3.4. Торак территорияләрен карап тоту, катнаш һәм сәнэгать үсеше

3.4.1. Торак, катнаш һәм сәнэгать корылмалары территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

фасадлар биналар, корылмалар, Корылмалар һәм коймалар эчтәлеге;

күпкатлы торак төзелеше территорияләрен карап тоту;

индивидуаль торак төзелеше территорияләрен карап тоту;

катнаш һәм сәнэгать үсешенә эчтәлеге;

яшелләнделгән территорияләр һәм табигый үсемлекләр эчтәлеге;

кечкенә архитектура формаларының эчтәлеге.

3.4.2. Фасадларны, биналарны, корылмаларны һәм коймаларны тоту гамәлдәге кагыйдәләр һәм нормалар, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә җаваплы затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3.4.3. Фасадлар, биналар, корылмалар һәм коймалар эчтәлеге:

төзелеш, архитектура һәм торак бүлеге белән килешенгән проект нигезендә конструктив элементларны һәм фасад һәм козырекларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, балкон һәм лоджия коймаларын, кәрниз, подъезд һәм аерым баскычларны, төшү һәм баскыч коймаларын, витриналарны, декоратив детальләрен һәм башка конструктив элементларны вакытында ремонтлауны һәм төзекләндерүне хуплый торган-Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының коммуналь хужалыгы;

дренаж, дренаж торбалары һәм сливаларның булу-булмавын һәм эчтәлеген тәэмин итү;

куркынычсызлык чараларын тәэмин итү (кизү торучыларны билгеләү, тротуарларны киртәләү, биеклектә эшләүче затларны иминиятләштерү җиһазлары белән тәэмин итү) түбәсен, боз һәм боз сөңгеләрен вакытында чистартып тору;

кардан һәм боздан түбәләрен, козырекларны, керү төеннәре козырекларын вакытында чистарту, кәрнизләрдән, балконнардан һәм лоджиядән боз сөңгеләрен бетерү;

мөһерләү, мөһерләү һәм тегү, ярыклар һәм чокырлар;

отмостокларны, подвал тәрәзәләрен һәм подвал подвалларын торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;

электр яктырту фасадында урнаштырылганны төзек хәлдә тоту һәм аны караңгылык җиткәч кабызу;

фасад өслекләрен вакытында буяу, чистарту һәм юу, аларның торышына һәм куллану шартларына карап, ә коймалар елына ким дигәндә 1 тапкыр 1 майга кадәр;

тәрәзәләрен һәм дисплейларны, билгеләрен һәм күрсәткечләрен вакытында юу;

язулардан, рәсемнәрдән, игъланнардан, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән чистарту;

биналарны, корылмаларны техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормаларында каралган башка таләпләренә үтәү.

3.4.4. Кышкы вакытта биналарның хужалары (арендаторлары) һәм торак фонды белән идарә итүче идарәче оешмалар тарафыннан биналарның түбэләрен һәм керү юлларының козырекларын кардан, боздан, боз сөңгеләреннән, шулай ук алар жыелган саен кар түбэләрен вакытында чистарту оештырылырга тиеш.

Тышкы су бүлү түбэләрен, 30 см калыныктагы кар катламы барлыкка килмичә, ә 0 градус һәм 10 см артык булганда, вакыт – вакыт кардан чистартырга кирәк.

Керү төеннәрендәге биналарның һәм козырекларны кардан, боздан, боз сөңгеләреннән, шулай ук карлы түбэләрдән чистарту әлеге Кагыйдәләренң 3.3.5, 3.3.6 пунктлары таләпләрен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

3.4.5. Биналар аншлагллар, номерлар, флаг тотучылар, истәлекле такталар, янғын гидранты күрсәткечләре, ә торак йортлар номерлар күрсәткечләре белән жиһазландырылырга тиеш.

Аншлагллар һәм номерлар чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш.

3.4.6. Тыела:

аерым детальләренә бетерү яки үзгәртү белән бәйлә биналарның фасадларын үзгәртү, Яңа архитектура детальләрен алу, алыштыру яки урнаштыру, булган тишәкләренә яңадан урнаштыру, тәрәзә формасын үзгәртү, яңа балконнарны һәм лоджияләренә, эркерларны үзгәртү яки кору, Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хужалык бүлегә белән килешенмичә, балконнар арасындагы киңлекне төзү һәм билгеләнгән тәртиптә рөхсәт алу;

Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хужалык бүлегә белән килештермичә, төрле сузык билгеләр, элмә такталар, күрсәткечләр, флагштоктар, тышкы мәгълүмат чараларын биналар, корылмалар диварларына беркетү;

урамның атамасы күрсәткечләрен, бинаның, төзелешнең яки корылманың номерларын жирлек башкарма комитеты белән килештермичә урнаштыру һәм эксплуатацияләү;

жирлекнең башкарма комитеты белән килештерелгән проект булмаса, флаг тоткычларының бинасы, корылмасы яки корылмасы фасадында һәм (яки) түбәсендә урнаштыру һәм эксплуатацияләү;

Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хужалык бүлегә белән килештермичә, биналарның, корылмаларның фасадларында элмә, листовкалар һәм башка тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру;

биналарның түбәсеннән боз, кар һәм чүп-чарны дренаж торбалары ягына ташлау.

3.4.7. Ишегалды һәм күпкатлы торак төзелешен карап тоту жаваплы затлар тарафыннан Торак фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә башкарыла.

3.4.8. Күпкатлы торак йортның ишегалды территориясен карап тотуны үз эченә ала:

күзәтү һәм яңгыр коелар, дренажлар, подшипниклар, күчмә торбаларны даими жыештыру, ремонтлау һәм чистарту;

күзәтү коеларына инженер челтәрләренә, янғын су белән тәэмин итү чыганаclarына (гидрантларга, сулыкларга һ. б.) тоткарлыксыз керүне тәэмин итү;

булган яшеллекләрне яшелләндерү һәм карау, кирәк булганда, гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр нигезендә санитар кисү һәм кисү үткөрү;

кече архитектура формаларын тоту, агымдагы һәм капитал ремонтлау.

3.4.9. Ишегалды территориясен карап тоту өчен җаваплы затлар күпкатлы торак төзелешен тәмин итәргә тиеш:

ишегалды территориясенң санитар торышын даими чистарту һәм системалы күзәтү;

ишегалды территориясен квартал эчендәге юлларда, тротуарларда, юлларда, отмостокларда, ясалма корылмаларда, кече архитектура формаларында житешсезлекләр килеп чыгуның мөмкин сәбәпләрен ачыклау, аларны бетерү буенча чаралар күрү;

канализацияләнмәгән биналарда сыек көнкүреш калдыклары өчен жыентыклар урнаштыру;

көн саен ишегалдында урнашкан биналарның һәм башка объектларның фасадларын жыештыру һәм чистарту, урнаштырылмаган урыннарда ябыштырылган игъланнардан;

чүп чыгару графигын күрсәтеп халыктан каты коммуналь калдыклар жыю нокталарында мәгълүмат табличкаларын урнаштыру;

территорияне сезонлы эксплуатацияләүгә әзерләү, шул исәптән су агызуны тәмин итү өчен Канавканы юу һәм чистарту, эрегән суларны люкларга һәм яңгыр челтәренә кабул итү коеларына системалы рәвештә сөртү, кар эреп беткәннән соң чистарту һәм башка кирәкле эшләрне башкару;

тайгак урыннарны ком һәм (яки) бозга каршы махсус катнашмалар белән эшкәртү;

яшел үсентеләрне үз көчләре белән яки махсус оешмалар белән килешүләр буенча саклау һәм тиешле кайгырту;

электр яктырту һәм аны караңгылык белән эшләтеп җибәрү;

игътибар итмәү:

- билгесез урыннарда игъланнарны ябыштыру;

- юлга чыгучы буш жир участкаларында кер, киём, келәм һәм башка әйберләрне элү;

- ишегалдында транспорт чараларын юу;

- кечкенә ишегалды корылмаларын үз белдеге белән төзү;

- балкон һәм лоджияне тиешле рөхсәтсез һәм билгеләнгән тәртиптә килештермичә үзгәртеп кору;

- ишегалды территориясен металл калдыклар, төзелеш чүп-чары, зур чүп-чар, шлак, көл һәм башка житештерү һәм куллану калдыклары белән чуалчыклар;

- ишегалларына бушату, азык калдыклары һәм чүп-чар ташлау, шулай ук аларны ишегалларында күмү яки яндыру;

Кагыйдәләрдә каралган башка таләпләрне үтәү.

3.4.10. Йорт яны территориясендә күп катлы торак төзелеше тыела:

киём, киём, келәм һәм башка әйберләрне хужалык майданыннан читтә асып куегыз;

ишегалды корылмаларын төзү;

йорт яны территориясен металл калдыклар, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллар, шлак, көл һәм башка житештерү һәм куллану калдыклары белән тулыландыру, савыт-саба туплау һәм саклау;

транспорт чараларын балалар майданчыкларында, бордюрларга, жаяулелер юлларына, жылылык камераларына, канализация люкаларына, автомобильлер йөртүгә, жаяулелер йөрүгә, территорияне жыештыруга, ашыгыч хезмәт автомашиналарын, башка махсус транспортны, подъездларга чүп жыю машиналарын, чүп контейнерларын йөртүгә киртәләр тудыручы башка урыннарда парковкаларга;

жирлек башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә эвакуацияләнергә тиешле, автомобильлер йөрүгә, жаяулелер йөрүенә, территорияләрне чистартуға комачаулый торган ташландык (төзек булмаган) транспорт чарасын сакларга;

автотранспорт чараларының түләүле стоянкаларын, тиешле хокукый документларсыз гаражлар төзүне оештырырга;

тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру юлы белән квартал эчендәге юлларны үз белдегә белән ябарга;

машина юу, ягулык һәм май агызу, тавыш сигналларын, тормозларны һәм двигательләрне көйләү.

3.4.11. Транспорт чараларын туктату һәм кую (парковка) вакытында якын-тирә территорияләрдә кешеләрнең, шулай ук урып-жыю һәм махсус техниканың, шулай ук ашыгыч хезмәтләрнең транспорт чараларының тоткарлыксыз хәрәкәт итүе тәмин ителергә тиеш.

3.4.12. Индивидуаль торак төзелеше территориясен карап тоту гамәлдәге кагыйдәләр һәм нормалар, шулай ук әлегә Кагыйдәләр нигезендә җаваплы затлар тарафыннан башкарыла.

3.4.13. Индивидуаль торак йортларның милекчеләре һәм (яки) яллаучылары бурычлы:

индивидуаль торак йортларны һәм башка биналарны, шулай ук йорт хужаларының киртәләрен төзек хәлдә тотарга һәм аларның фасадларын һәм башка аерым элементларын (керү ишекләрен һәм козырекларын, подъездларны һәм баскычларны һ. б.) вакытында ремонтларга.;

яшел үсентеләрне үз көчләре белән яки махсус оешмалар белән килешүләр буенча тәмин итү;

индивидуаль торак йортларның фасадларында, жирлек башкарма комитеты белән килештереп, проспект яки урам атамалары, тыкрык күрсәткечләрен, шулай ук йорт номерларын урнаштырырга;

суүткәргеч чокырларны һәм торбаларны жиһазлау һәм чистарту, язгы чорда эрегән суларны үткәрүне тәмин итү;

житештерү һәм куллану калдыкларын махсус билгеләнгән урыннарда (контейнер майданчыкларында) туплау.

3.4.14. Шәхси торак төзелеше территорияләрендә тыела:

фехтовкалау йорт хужасы чит илләрдә;

кар чыгару, шлак түгү, сыек көнкүреш калдыкларын йорт хужасы территориясенә агызу;

жирлек башкарма комитеты рөхсәтеннән башка күмер, тара, утын, йорт хужасы территориясе артында төзелеш материаллары;

транспорт чараларын йорт милеге артында юыгыз;

вак ишегалды корылмалары төзөргә, йорт биләмәсе артындагы чокырларны төзекләндерергә;

Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Баш идарәсенә Дәүләт яңын күзәтчелеге органнарының территориаль бүлекчәләре белән килештерелгән жирлек башкарма комитеты рөхсәтәннән башка махсус транспорт һәм урып-жыю техникасын үтеп керүне кыенлаштыра яисә тыя торган киртәләргә урам юлларында урнаштырырга;

төзекләндерү объектларын, кече архитектура формаларын жимерү һәм бозу;

төзекләндерелгән (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт хужасы территориясеннән сакларга, шулай ук махсус техника, прицеплар һәм йорт хужасы территориясеннән ярым прицеплар кертеп, транспорт чараларын сакларга, ремонтларга кирәк.

3.4.15. Яшелләндерү объектларын (парклар, скверлар, бульварлар, газоннар, бакчалар), шул исәптән аларда урнашкан тротуарлар, жәяүлеләр зоналары, баскыч жыеннары) жыештыру әлеге яшелләндерү объектларына хезмәт күрсәтүче затларның, ә ишегалды территорияләренә –торак фондына хезмәт күрсәтү оешмаларының яисә яшеллекләргә карап тотуга беркетелгән затларның бурычы булып тора.

3.4.16. Ваклап сату, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм туклану предприятиеләре корылмаларын жәяүлеләр зоналары территорияләрендә, паркларда, бакчаларда, торак пунктлар бульварларында урнаштырырга киңәш ителә. Корылмаларны каты өслекләргә урнаштырырга, яктырту жиһазлары, чүп - чар өчен чүп савытлары, туклану корылмалары-бәдрәф кабиналары белән жиһазландырырга кирәк.

3.4.17. Торак (торак булмаган) һәм жәмәгать билгеләнешендәге биналарның керү төркемнәрен яктырту жиһазлары, түбә (козырек), өслекләргә парлаштыру элементлары (баскычлар һ.б.), инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтле төркемнәрен күчерү өчен жайланмалар һәм жайланмалар (пандуслар, тимер юллар һ. б.) белән жиһазландырырга кирәк. Керү группасы каршында каты өслекле майданчык яшелләндерелмәгән очракта, төрле төрдәге яшелләндерү каралырга тиеш.

3.4.18. Кече архитектура формаларын тоту җаваплы затлар тарафыннан гамәлдәге кагыйдәләр һәм нормалар, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә башкарыла.

3.4.19. Җаваплы кешеләр бурычлы:

кече архитектура формаларын чиста һәм төзек хәлдә тоту;

кечкенә архитектура формаларын буяу (проектта каралган очракларда), шулай ук буяу яңартуны кирәк булганда күзәтегез;

комлыкларны шомаларга өслегә белән бизәгез, Комлы комны елына ким дигәндә бер тапкыр алыштырыгыз;

балалар, спорт, хужалык майданчыклары һәм ял майданчыклары жиһазларының ныклыгы, ышанычлылыгы һәм куркынычсызлыгы таләпләренә җавап бирергә.

3.4.20. Суны тротуарларга, газоннарга, юлның һәм Яшел үсентеләрле территорияләргә агызу рөхсәт ителми, ә авария эшләрен башкарганда су агызу бары тик махсус отводлар яки шланглар буенча гына коммуникацияләр хужалары белән килештереп һәм ташландык суларны агызу буенча эш чыгымнарын каплау белән рөхсәт ителә.

3.4.21. Тыела:

кече архитектура формаларын куллану (мәсәлән, балалар уен майданчыкларында олыларның ял итүе, спорт майданчыкларында кер юу);

кече архитектура формаларында афишалар, игъланнар, плакатлар һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне элү һәм ябыштыру;

кече архитектура формаларын һәм аларның структур элементларын сындыру һәм бозу;

капиталь булмаган корылмаларны вестибюльләр козыреклары астында, биналар аркаларында, яшел үсентеләре булган территорияләрдә, майданчыкларда (балалар, ял, спорт, транспорт стоянкаларында), инженерлык коммуникацияләренен сак зонасында урнаштырырга;

3.4.22. Кулланылмый торган һәм үзләштерелми торган территорияләрне, шулай ук корылмаларны сүтеп бетергәннән соң территорияләрне озак вакыт (бер елдан артык) жыештыру һәм карап тоту бурычы хужаларга йөкләнә.

3.5. Гражданнарның күпләп килү урыннарын карап тоту

3.5.1. Гражданнарның күпләп тору урыннары гамәлдәге кагыйдәләр һәм нормалар, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә жаваплы затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3.5.2. Гражданнарның күпләп килү урыннары:

ял итү урыннары - парклар, пляжлар, туристик базалар, ял базалары;

актив ял итү һәм тамаша чаралары урыннары-стадионнар, теннис кортлары, уен комплекслары, ачык сәхнә майданчыклары;

сәүдә объектлары территорияләре - ваклап сату базарлары һәм объектлары (стационар булмаган сәүдә объектлары һәм хезмәт күрсәтү өлкәсе объектлары-автомагазиннар (автосавкалар, автоприцеплар), цистерналар, арбалар, лотоклар (күчмә һәм жыелма-разборный тент катламы белән), жәйге кафелар, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары, ведомство карамагына карамастан;

автомобиль кую урыннары, дача-төзелеш һәм гараж-төзелеш кооперативлары, яшелчә саклау кооперативлары, гражданнарның бакчачылык һәм яшелчәчелек коммерциячел булмаган берләшмәләре белән мәшгуль территорияләр;

административ һәм жәмәгать биналары, биналар һәм учреждениеләр (театрлар, кинотеатрлар, мәдәният йортлары, мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, поликлиникалар)янындагы территорияләр;

зиратлар һәм мемориаллар.

3.5.3. Автомобиль кую урыннары, гараж-төзелеш кооперативлары, яшелчә саклау кооперативлары, гражданнарның бакчачылык һәм яшелчәчелек коммерциячел булмаган берләшмәләре белән шөгыйльләнүче территорияләрне жыештыру бурычы әлеге объектларның милекчеләренә (хужаларына) йөкләнә.

3.5.4. Жаваплы кешеләр бурычлы:

Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хужалык бүлеге, жирлек башкарма комитеты белән килештерелгән проектлар нигезендә гражданнарның күпләп йөри торган урыннарын төзекләндерү эшләрен башкарырга;

гражданнарның күпләп йөри торган урыннарында вак чүп жыю өчен чүп савытлары куярга һәм аларны вакытында чистартырга;

тәүлекнең караңгы вакытында гражданнарның күпләп килү урыннарын яктырту;

территорияне чүп-чардан, пычрактан, тузаннан, кардан һәм боздан чистартырга, шулай ук үләнне вакытында чабарга, 10-15 см биеклектәге үләнгә юл куймаска.

3.5.5. Пляж, базар территорияләре билгеләнгән санитар нормаларга һәм кагыйдәләргә туры килергә тиеш.

3.5.6. Пляж территорияләре коткару чаралары, бәдрәфләр, медицина пунктлары, чүп-чар жыю өчен чүп савытлары, Пляж жиһазлары (күлэгәле түбәләр, киенү кабиналары, ятаклар) белән жиһазландырылырга тиеш.

3.5.6. Базар территорияләре төзекләндерелергә, яңгыр һәм Кар сулары агымы өчен каты өслекләргә һәм качуларга ия булырга, шулай ук бәдрәфләр, хужалык майданчыклары, контейнер майданчыклары, контейнерлар һәм чүп савытлары белән жиһазландырылырга, суүткәргеч һәм канализация булырга тиеш.

3.5.7. Гараж-төзелеш кооперативлары, ачык автомобиль тукталышлары территорияләре каты су үткәрми торган каплауга һәм яңгыр канализациясенә ия булырга һәм житештерү һәм куллану калдыкларын жыю өчен контейнерлар белән жиһазландырылырга тиеш.

3.5.8. Гражданнарның күпләп килү урыннары территориясендә тыела:

саклагыз контейнерлар һәм сәүдә жиһазлары моның өчен булмаган урыннарда;

территорияне житештерү һәм куллану калдыклары белән пычрату;

транспорт чараларын моның өчен эшләнмәгән урыннарда юыгыз;

зыян газоннар, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектлары;

эскәмия өстәлләрендә һәм аркаларында утыру;

повреждать кече архитектура формалары һәм перемещать аларны белән билгеләнгән урыннар;

калган сыек продуктларны, сатуратор жайланмаларыннан су, ачы һәм сыра цистерналарыннан тротуарларга, газоннарга һәм юлларга түкегез;

пляжларда йорт хайваннарын юыгыз;

капиталь булмаган корылмалар урнаштыру;

ял итү урыннарында, паркларда, скверларда автотранспорт чаралары хәрәкәте һәм тукталышы.

3.6. Тышкы төзекләндерү элементларын тоту тәртибе

3.6.1. Тышкы төзекләндерү элементларын тотуга гомуми таләпләр.

3.6.1.1. Төзекләндерү элементларын, һәйкәлләрне, мемориалларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертеп, физик һәм (яки) юридик затларга милек хокукында Тышкы төзекләндерү элементларына, хужалык алып бару, оператив идарәгә ия булуларына бәйсез рәвештә, яисә милекче яки вәкаләтле зат белән төзелгән килешүләр нигезендә карап тоту гамәлгә ашырыла.

Тышкы төзекләндерүнең башка элементларын карап тотуны оештыру жирлек башкарма комитеты тарафыннан махсулаштырылган оешмалар белән жирлек бюджетында бу максатларга каралган акчалар чикләрендә килешүләр буенча гамәлгә ашырыла.

3.6.1.2. Коймалар, коймалар, газон һәм тротуар коймалар, киосклар, палаткалар, павильоннар, леклар, белдерүләр өчен стендлар һәм башка жайланмалар төзү һәм урнаштыру Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3.6.1.3. Төзелеш майданнары бөтен периметр буенча билгелэнгән үрнәктәге тыгыз койма белән саклана. Фехтовкалауда минималь пассажирлар санын күздә тотарга киңеш ителә.

Юллар, кагыйдә буларак, икенчел урамнарغا чыгарга һәм шлагбаумнар яки капкалар белән жиһазландырылырга тиеш.

Төзелеш майданнары тәгәрмәчләрне чистарту жиһазлары белән һәрбер чыгу урынында кимендә 10 метр төзекләндерелгән юл белән тәэмин ителә.

3.6.2. Якты билгеләр, тышкы мәгълүматның башка чаралары, реклама, витриналар.

3.6.2.1. Эскизларны Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хужалык бүлеге белән килештергәннән соң гына тышкы мәгълүмат чараларын (билге) урнаштыру рөхсәт ителә.

3.6.2.2. Яктылык рекламаларын һәм билгеләрен файдаланучы оешмалар аларны көн саен караңгы көннәр башлану белән кабызалар һәм урамнарны яктырту вакытыннан алда сүндермиләр, ләкин яктылык көненнән дә соңга калмыйча янып торган газ яктырткычларын һәм электролампларны үз вакытында алыштыралар.

3.6.2.3. Витриналар махсус яктырткычлар белән жиһазландырыла.

3.6.2.4. Газета, афишалар, плакатлар, төрле белдерүләр һәм рекламалар махсус билгелэнгән стендларда гына рөхсәт ителә.

3.6.2.5. Урамнарны яктырту баганалары, биналар, коймалар һәм башка корылмалар нигезләрен игълан итүдән чистарту әлеге объектларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

3.6.3. Кечкенә архитектура формаларын төзү, урнаштыру һәм саклау.

3.6.3.1. Физик яки юридик затлар кечкенә архитектура формалары белән аларны ремонтлау һәм буяу өчен булырга тиеш.

3.6.3.2. Киосклар, павильоннар, коймалар, газон коймалар һәм тротуарлар, транспорт көтү павильоннары, телефон кабиналары, спорт корылмалары, афишалар һәм игъланнар өчен стендлар, реклама тумбалары, транспорт тукталышлары һәм күчеш күрсәткечләре, эскәмияләре елына ким дигәндә бер тапкыр буяп куярга кирәк.

3.6.3.3. Урамнарны яктырту фонарьларының, баганаларның, трансформатор будкаларының һәм киоскларның, торак, ижтимагый һәм сәнәгать биналарының металл капкаларының таш, тимер - бетон һәм металл коймаларын, ким дигәндә, ике елга бер тапкыр, ә ремонт кирәк булганда, буяуны башкарырга кирәк.

3.6.4. Биналарны һәм корылмаларны ремонтлау һәм карап тоту.

3.6.4.1. Биналарны һәм корылмаларны эксплуатацияләү, аларны ремонтлау билгелэнгән техник эксплуатация кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә башкарыла.

3.6.4.2. Агымдагы һәм капитал ремонт, биналарның һәм корылмаларның фасадларын буяу биналар һәм корылмалар милекчеләре яки милекче белән килешү буенча башкарыла.

3.6.4.3. Аерым детальләре бетерү яки үзгәртү белән бәйле биналарның фасадларын үзгәртү, шулай ук төп фасадка чыга торган тәрәзә һәм ишек ачыкчыларын урнаштыру һәм реконструкцияләү Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хужалык бүлеге белән килештереп башкарыла.

3.6.4.4. Биналарның хокукына ия булучы оешмалар, учреждениеләр, предприятиеләр, шулай ук йортларның һәм корылмаларның милекчеләре, урам атамасын һәм расланган үрнәктәге номер билгеләрен, ә почмак йортларында кисешкән урамнарның исемнәрен күрсәтеп, биналарда күрсәткечләргә ия булырга тиеш.

3.7. Территорияләргә яшелләндерү эшләре һәм яшеллекне саклау

3.7.1. Территориягә яшелләндерү, паркларны, скверларны, яшел зоналарны карап тоту һәм торгызу эшләре жирлекнең башкарма комитеты белән килешүләр буенча жирлек бюджетында каралган акчалар чикләрендә башкарыла.

3.7.2. Жир участкалары булган яисә милекләрендә булган физик һәм юридик затлар бу участкалардагы яшеллекләргә сакланышын һәм сакланышын тәмин итәргә тиеш.

3.7.3. Яшеллекләргә карап тоту гамәлдәге норматив хокукый актлар, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә башкарыла.

Жирлек башкарма комитеты тарафыннан бирелгән рөхсәт, гражданнар һәм (яки) юридик затлар милекләргә жирләрдә үсүчә яшел үсентеләрдән тыш, сүтү, күчереп утырту, юу һәм зыян китерү генә башкарыла.

Яшел үсентеләргә жимерергә рөхсәтсез, күчереп утырту, юу һәм зыян китерү, шулай ук бирелгән рөхсәт шартларын һәм срокларын үтәмәү яшел үсентеләргә рөхсәтсез жимерелүе дип таныла.

3.7.4. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә яшел үсентеләр белән тыела:
газоннарда теләсә нинди материалны, туфракны, чабылган үләнне, шул исәптән корткычлардан һәм авырулардан эшкәртелмәгән агачны туплагыз;

капиталь булмаган корылмалар урнаштыру;

рөхсәтсез полигоннар куегыз, кар һәм боз туплагыз;

яшел үсентеләргә якин урнашкан тоз, химик препаратлар белән юллар һәм тротуарлар белән эшкәртәргә;

янгын сүндерү һәм янгын куркынычсызлыгы таләпләрен бозу;

агачларга һәм куакларга чүкчләр, таган, кер юу арканнарын асып кую, агач кәүсәләргә кадак кадаклау, реклама такталарын беркетү һәм яшел үсентеләргә зыян китерә торган башка жайланмалар беркетү;

агачлардан сок, резинаны чыгару, кисү, язу һәм аларга башка механик зыян китерү;

чәчәкләр кусу агач һәм куак ботакларын Сындырыгыз;

яшел үсентеләргә тиешле рөхсәтсез кисәргә, сүтәргә һәм күчереп утыртырга, ремонт һәм төзелеш эшләре башкарганда зыян китерергә;

күпьяллык чәчәкләр белән мәшгуль булган жир кишәрлекләргәнән кар чыгару, шулай ук кар яву урыннарыннан салкынга чыдам үсемлекләр утырту белән мәшгуль участкаларны фаш итү;

зыян газоннар, чәчәкләр, жирнең үсемлек катламы;

машина кую урыны булдыру, транспорт чараларын газоннарда саклау һәм йөртү;

скульптура, эскәмияләр, коймалар;

мал көтү;

боз шугалаклары һәм кар таулары оештыру, чаңгы шуу, тимераякта шуу, уеннар, биоләр оештыру, шушы максатлар өчен билгеләнгән урыннардан тыш; аларны зыяннан саклауны гарантияләүче калканнарсыз төзелеш һәм ремонт эшләре башкару;

агач тамырларын магистральдән 1,5 метрдан якынарак фаш итү һәм агач муеннарына жир яки төзелеш чүп-чары салу;

вегетация жире, ком казу һәм башка казу эшләре;

паркларда, скверларда һәм башка яшел мәйданнарда йөрегез һәм этләрне аракыдан жибәрегез.

3.7.5. Урамнар, мәйданнар, парклар, скверлар һәм күп катлы йортлар территориясендә агачлар һәм куаклар утырту, скверлар һәм паркларны чәчәк бизәлеш, шулай ук капитшафт архитектурасы объектларын капитал ремонтлау һәм реконструкцияләү жирлекнең башкарма комитеты белән килештерелгән проектлар буенча гына башкарыла.

3.7.6. 3.7.1 һәм 3.7.2 пунктларында күрсәтелгән затларга кирәк:

а) барлык кирәкле агротехник чараларны (су сибү, йомшарту, юу, киптерү, корткычлар һәм үсемлек авырулары белән көрәшү, үләнне чабу)вакытында үткөрүне тәмин итәргә;

б) коры һәм ашыгыч агачларны кисү һәм кисү, коры һәм ватылган ботакларны кисү һәм юл хәрәкәтен жайга салуның техник чараларының күренүчәнлеген чикләүче ботакларны кисү;

в) жирлек башкарма комитетына корткычлар һәм авырулар барлыкка килүнең барлык очраклары турында хәбәр итәргә һәм аларга каршы көрәш чараларын күрергә, яраларны һәм агачлардагы дупелларны пыскытырга;

г) яшел үсентеләр коймаларын вакытында ремонтлау.

3.7.7. Муниципаль милектә булган жир кишәрлекләрендә яки дәүләт милке чикләнмәгән жир кишәрлекләрендә агачларны һәм куакларны үз белдеге белән кисү тыела.

3.7.8. Муниципаль милектә булган жир кишәрлекләрендә яки дәүләт милке чикләнмәгән жир кишәрлекләрендә төрле зыян күргән яки үз белдеге белән кискән өчен, шулай ук саклау чараларын күрмәгән һәм яшел үсентеләргә карата салкын караш өчен гаепле затлар зыян күргән яки юкка чыгарылган утыртмаларның торгызу бәясен капларга тиеш.

3.7.9. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә агачларның зарарлану билгеләрен ачыклаганда, яшел үсентеләрнең сакланышы өчен җаваплы затларга, кирәкле чаралар күрү өчен, кичекмәстән жирлекнең башкарма комитетына хәбәр итәргә кирәк.

3.7.10. Индивидуаль төзелеш зонасында агачларны кисүне жир участкалары милекчеләре үз акчалары хисабына мөстәкыйль башкаралар.

3.8. Юлларны карап тоту һәм эксплуатацияләү

3.8.1. Жирлек территориясендә юл өслекләрен саклап калу максатыннан тыела:

а) рельс, бүрәнә, тимер балкалар, торбалар, кирпеч, башка авыр әйберләрне төяү-бушату эшләре вакытында ташлау һәм аларны складлау;

б)каты өслеге булган торак пунктлар урамнары буйлап машиналар чатырында йөрү.

3.8.2. Махсус оешмаларга элге Кагыйдэлэрнең 3.1.1 пунктында күрсәтелгән затлар белән килешүләр нигезендә территорияләрне жыештырырга киңәш ителә.

3.8.3. Жирлек чикләрендә гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын, күперләрне, тротуарларны һәм башка транспорт инженерлык корылмаларын агымдагы һәм капитал ремонтлау, төзү һәм реконструкцияләү (федераль һәм региональ эһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юлларыннан, күперләрдән һәм башка транспорт инженерлык корылмаларыннан тыш) жирлекнең башкарма комитеты белән килешүләр буенча махсулаштырылган оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Юл-төзекләндерү эшләрән башкарган асфальт чабуны торак пунктларның үзәк урамнарында – кичекмәстән (эшләр барышында), калган урамнарда һәм ишегалларында тәүлек буена чыгара торган оешмалар чыгара.

3.8.4. Светофорларны (булган очракта), юл билгеләрән, билгеләрән һәм урам хәрәкәте иминлеген тәмин итүнең башка объектларын агымдагы һәм капитал ремонтлау жирлекнең башкарма комитеты белән килешүләр буенча махсулаштырылган оешмалар тарафыннан башкарыла.

3.8.5. Жир асты челтәрләрәнә хокук бирүче оешмаларга даими рәвештә элемент люкларының капкалары һәрвакыт юл өслеге дәрәжәсендә торсын, даими рәвештә төзек хәлдә һәм ябык булсын өчен күзәтергә кирәк.

Урамнар һәм тротуарларның машиналар йөрү өлешендә урнашкан люкларның капкачларын, тротуарларны, зыян күргән яки жимерелгән очракта, шунда ук койма белән уратып алырга һәм 6 сәгать эчендә коммуникация хокукына ия булган оешмаларны торгызырга кирәк.

3.9. Жирлек территориясен яктырту

3.9.1. Урамнар, юллар, майданнар, күперләр, жәүлеләр аллеялары, жәмәгать һәм ял итү территорияләре, торак кварталлар, микрорайоннар территорияләре, торак йортлар, сәнәгать һәм коммуналь оешмалар территорияләре, шулай ук подъезд аркалары, юл билгеләре һәм күрсәткечләр, торак пунктлар турында мәгълүмат элементлары жирлек башкарма комитеты расписаниесе буенча тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

Элге объектларны яктырту бурычы аларның милекчеләрәнә яки милекче тарафыннан вәкаләтле затларга йөкләнә.

3.9.2. Жирлек территориясен яктырту энергияне тәмин итүче оешмалар тарафыннан физик һәм юридик затлар белән килешүләр буенча, билгеләнгән тәртиптә бирелгән жир кишәрлекләрәнә милекчеләре булып торалар.

3.9.3. Урамнарны яктырту челтәрләрән төзү, эксплуатацияләү, агымдагы һәм капитал ремонтлау жирлекнең башкарма комитеты белән килешүләр буенча махсулаштырылган оешмалар тарафыннан башкарыла.

3.10. Хайваннарны тоту

3.10.1. Хайваннар хужаларына үз хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч тәсир итүен булдырмакка, шулай ук санитария нормалары буенча тирә-юньдәгеләр өчен тынычлык тәмин итәргә, хәзерге санитария һәм ветеринария кагыйдәләрән үтәргә кирәк.

3.10.2. Авыл хужалыгы хайваннарын озатып йөрүче затларсыз йөртү тыела.

3.10.3. Авыл хужалыгы хайваннарын көтү жирлек башкарма комитеты тарафыннан билгелэнгән урыннарда хужасы яки ул вәкаләт биргән зат күзәтүе астында башкарыла.

3.10.4. Өй кәжәләре йорт яны территорияләре эчендә яки көтүлек хужалары күзәтүе астында булырга тиеш.

3.10.5. Жирлек территориясендә күзәтчелексез хайваннарны жирлек бюджетында каралган акчалар чикләрендә жирлек башкарма комитеты белән килешүләр буенча махсуслаштырылган оешмалар тотта.

3.10.6. Төп принциплар, йорт хайваннарын тоту шартлары, этләрне урамда йөртү Кагыйдәләре «Татарстан Республикасында йорт хайваннарын тотуның аерым мәсьәләләре турында» 2014 елның 7 мартындагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнә.

3.11. Авыл мохитенә махсус таләпләр

3.11.1. Торак мохитне, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш объектларын төзекләндерү объектларын проектлаганда, торак пунктларның өлкәннәр һәм инвалидлар өчен уңайлы булуы, бу объектларны картлар һәм инвалидлар хәрәкәтенә ярдәм итүче элементлар һәм техник чаралар белән тәэмин итү каралырга тиеш.

3.11.2. Өлкәннәр һәм инвалидлар хәрәкәтенә ярдәм итә торган техник чаралар һәм жиһазлар проектлау, төзү, урнаштыру заказчы тарафыннан расланган проект документлары нигезендә яна төзелеш алып барылырга тиеш.

3.12. Территорияне бәйрәмчә бизәү

3.12.1. Жирлек территориясен бәйрәм белән рәсмиләштерүне жирлек башкарма комитеты карары буенча дәүләт һәм жирле бәйрәмнәр, истәлекле вакыйгалар белән бәйле чаралар уздыру чорына башкарырга кирәк.

Биналарны, корылмаларны рәсмиләштерү жирлек территориясен бәйрәм белән бизәү концепциясе кысаларында башкарыла.

3.12.2. Авыл тантаналы һәм бәйрәм чараларын үткәргә бәйле эшләр оешмалар тарафыннан үз акчалары исәбеннән, шулай ук жирлек бюджетында бу максатларга каралган акчалар чикләрендә жирлек башкарма комитеты белән килешүләр буенча мөстәкыйль гамәлгә ашырыла.

3.12.3. Бәйрәм бизәлешенә милли флаглар, лозунглар, гирляндлар, панно билгесе, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, киосклар, трибуналар, эстрада урнаштыру, шулай ук бәйрәм иллюминациясе жайланмалары керә.

3.12.4. Бәйрәмне бизәү концепциясе чаралар программасы һәм жирлек башкарма комитеты раслаган бәйрәм бизәлеше объектларын һәм элементларын урнаштыру схемасы белән билгеләнә.

IV. Әлеге кагыйдәләрне үтәүне контрольдә тоту

4.1. Физик һәм юридик затлар, вазыйфай затлар әлеге Кагыйдәләр белән билгелэнгән жирлек территориясен төзекләндерү таләпләрен үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

4.2. Әлеге кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә жаваплылыкка тартыла (федераль

законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында каралган нормалары һәм кагыйдэләре нигезләмәләреннән тыш).

4.3.Төзекләндерү өлкәсендәге законнар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту затны күрсәтелгән таләпләргә үтәүдән һәм закон бозуларны бетерүдән азат итми.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Олы Солтан авыл җирлегә башлыгы

Р.Р.Сөнгатуллин

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Олы Солтан авыл җирлеге
Советының 2017 елның 14
апрелендәге 3 номерлы карарына
кушымта №2

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проекты буенча гражданнарның тәкъдимнәрен исәпкә алу тәртибе

1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проекты буенча гражданнарның тәкъдимнәре язма рәвештә үрнәк нигезендә төзәтмәләр таблицасы рәвешендә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге Советына кертелә:

№ п/п	Маддә, пункт, пунктча	Карар проекты тексты	Төзәтмә тексты	Төзәтмәне исәпкә алып проект тексты	Төзәтмә авторы (Ф.И.А.и., адрес, телефон, эш (уку) урыны)

Тәкъдимнәр түбәндәге адрес (почта) буенча юллана: 422645, ТР, Балык Бистәсе районы, Олы Солтан авылы, Р. Шәрәфеев урамы, 12 нче йорт, яисә 8(8-43-61)2-75-42 факсы буенча.

Тәкъдимнәр Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге Советының “Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы ” Олы Солтан авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында” карар проекты игълан ителгән көннән алып 2019 елның 13 маена чаклы эш көннәрендә 8 сәгатътән 17 сәгатъкә кадәр кабул ителә.

2. Чыгыш ясау хокукы белән ачык тыңлауларда катнашуга гаризалар түбәндәге адрес буенча бирелә: 422645, ТР, Балык Бистәсе районы, Олы Солтан авылы, Р. Шәрәфеев урамы, 12 нче йорт, яисә 8(8-43-61)2-75-42 факсы буенча. Гаризалар эш көннәрендә 8 дән 17 сәг.кә чаклы ачык тыңлаулар үткәрелү датасына кадәр 7 көннән соңга калмыйча кабул ителәләр.

3. Гражданнар тәкъдимнәре Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан теркәлә һәм карау өчен Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге Советының “Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы “Олы Солтан авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында ” карар проекты буенча кертгән

тәкъдимнәрне исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча оештыру комитетына тапшырыла.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Олы Солтан авыл җирлеге башлыгы

Р.Р.Сөнгатуллин

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Олы Солтан авыл җирлеге
Советының 2017 елның 14
апрелендәге
3 номерлы карарына
кушымта №3

**Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан
авыл җирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проекты буенча
ачык (гавами) тыңлаулар уздыру тәртибе**

1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проекты буенча ачык (гавами) тыңлаулар Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы “Олы Солтан авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге Уставының 19 маддәсе һәм әлеге Тәртип нигезендә үткәрелә.

2. Үзләренең тәкъдимнәрен дәлилләү өчен чыгыш ясау хокукы белән ачык тыңлауларда катнашучылар булып язма рәвештә үзләренең гаризаларын ачык тыңлаулар үткәрелү датасына хәтле жиде көннән дә соңга калмыйча җирлек Советына биргән җирлектә яшәүчеләр тора.

3. Ачык тыңлауларда чыгыш ясау хокукына ия булмый гына катнашучылар булып җирлекнең һәммә кызыксынучы кешесе торырга мөмкин.

4. Катнашучыларны теркәү ачык тыңлаулар башланганчы 1 сәг. алдан башлана.

5. Ачык тыңлауларда җирлек Башлыгы яки яның кушуы буенча авыл җирлегенең башка вазифаи заты рәислек итә.

6. Ачык тыңлаулар рәислек итүченең кереш сүзе белән башлана, ул залда булучыларга тикшерелә торган мәсьәләнең асылы, тыңлауларны үткәрү тәртибе хакында мәгълүмат ирештерә.

7. Беркетмәне рәсмиләштерү, кергән тәкъдимнәрен, киңәшләрен исәпкә алу өчен рәислек итүче тәкъдиме буенча житәкчесе һәм ике әгъзасы составында секретариат сайлана.

8. Төп доклад белән Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл җирлеге Советының “Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы “Олы Солтан авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында” гы карары проекты буенча кергән тәкъдимнәрен исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча оештыру комитеты рәисе чыгыш ясы.

9. Ачык тыңлауларның чыгыш ясау хокукына ия катнашучылары гариза бирү вакытына бәйле рәвештә чират тәртибендә үзләренең тәкъдимнәрен дәлилләү өчен чакырылалар.

10. Ачык тыңлауларда катнашучыларның чыгышлары 7 минуттан артык дәвам итәргә тиеш түгел. Рәислек итүченең рөхсәте белән чыгыш ясау вакыты озайтылырга мөмкин, әмма 3 минуттан артыкка түгел.

11. Ачык тыңлауларда катнашучылар чыгыш ясаучыларга чыгыш тәмамланганнан соң рәислек итүче рөхсәте белән сораулар бирергә хокуклы.

12. Ачык тыңлауларда катнашучылар ачык тыңлаулар барышына тыгылырга, аларны өзәргә һәм үткәргә комачауларга хаклы түгел.

13. Ачык тыңлауларны үткәргәндә тәртипне үтәү ачык тыңлауларда катнашу өчен мәжбүри шарт булып тора.

14. Ачык тыңлауларда катнашучылар тарафыннан үткәрү тәртибен бозу очрагында рәислек итүче аларны залдан чыгарып жиберүне таләп итәргә хаклы.

15. Чыгышлар төгәлләнгәннән соң рәислек итүче ачык тыңлаулар барышында әйтелгән тәкъдимнәр, киңәшләрне аныклау өчен ачык тыңлаулар секретариаты житәкчесенә сүз бирергә мөмкин.

16. Ачык тыңлауларда катнашучыларның барлык замечание һәм тәкъдимнәре секретариатка язма рәвештә бирелә һәм ачык тыңлаулар беркетмәсенә теркәлә. Ачык тыңлаулар беркетмәсе рәислек итүче тарафыннан имзалана һәм билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы материалларында саклана.

17. Ачык тыңлаулар йомгаклары буенча нәтижә (бәяләмә) оештыру комитеты тарафыннан әзерләнә.

18. Ачык тыңлаулар йомгаклары буенча нәтижә (бәяләмә) халыкка игълан ителергә тиешле.

19. Ачык тыңлауларны үткәрүнең оештыру һәм матди-техник тәэмин ителеше Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Олы Солтан авыл жирлегә Башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Олы Солтан авыл жирлегә башлыгы

Р.Р.Сөнгатуллин